

Cher
L
W

Ed 50

PROTEUS

Sive

DE

DIGNOSCENDA
INGENIORUM
VARIETATE

DISSERTATIO

EX

AVELLINO

MARPURGENSI

EDITIONIS ULTIMÆ.

Marpurgi Hassorunæ

Typis SALOMONIS SCHADEWITZII,

Academia Typogr.

ANNO M. DC. IC^o LVI.

V I R O

PRÆNOBILI AC

MAGNIFICO

DOMINO

JOHANNI
VULTEJO

Jcto Celeberrimo, ac Se-
renissimo Cattorum Principi à
Secretioribus Consiliis; Nuper ad pa-
cis negotia Monasterium Dele-
gato Plenipotentiaro, hodie
Cancellario

*Domino & Patrono suo obse-
quiosè venerando.*

Quot capita tot sensus, & quos
homines tot fere esse solere
sententias vulgi sermone ja-
Etatur. Animadvertimus enim
non tantum seculum quodq; peculia-
rem genium semper habuisse, qui
modò Artem extollat, modò Mar-
tem, modò utrumq; deprimat, & eos-
dem affectus alternante quâdam vi-
cissitudine, jam inter virtutes, jam
inter vitia recenscat: Sed etiam eo-
rundem temporum, earundem re-
gionum homines, tantâ à se invicem
affectuum & inclinationum dissen-
sione distare, quantum in unâ hu-
manitate consentiant. Scrutentur
causas quibus abditâ nature rima-
di otium: ego id tacitè mecum repu-
to: an alicujus ingenium obscuro
altus

astus involucro tectum explorari; an
ejus explorandi præcepta tradi possint.
Nec infra Cathedrarum dignitatem exi-
stimaverim, si disputatione publicâ tales
vel similia ventilarentur themata: cum
major inde Politices Studiosis utilitas spe-
randa esset, quam à tritis aliis & otiosis
questionibus, quæ ad imperiorum & po-
pulorum disciplinas rudiores, quam ac-
teperunt, dimittunt. Quâ de re Collegis
nostri Philosophici parietes ex inscriptio-
ne seriò nos commonefaciunt: **UT CO-
GREGATIONEM SUSCIPIAMUS, QUI
FIAT QUOD HOMINES È SCHOLIS
AD REMP. PRODUCTI, PLERUMQUE
OMNIUM MORTALIUM SINT IN-
EPTISSIMI; Nimiùm sibi blandiuntur
nonnulli, ac seculo suo gratulantur, tan-
quam omnium artium inventionibus
adeo ditato, ut nihil super sit, quod inven-
tis accumulari possit. Verùm tamen, quâ
cunq; fere scientiam suos feliciter nactam
esse clientes, solam de dignoscendâ ingenio-
rum varietate reliquis infeliciorem huc-
usque**

usque mansisse: an propter argumenti in-
utilitatem, levitatem, an difficultatem,
dubitaverit quis? Propter inutilitatem,
existimantem, unica Taciti refelleret au-
toritas: Noscere provincias; noscipe-
ritis, viro politico precipientis. Levita-
tem in eâ negligendâ vel minùs excolendâ
unanimis nationum concentus arguere
posset: Quicquid enim in eâ tractatum,
incidenter tantum ac frustratum; & me-
tuo ne sola Italorum ea gloria sit, nisi quæ
Hispano secundum temperamenta inge-
nia scrutanti debeat, Barclajo ac Ba-
soni, qui non expressi scriptoris, sed potius
adhortatoris partes elegit, & difficultatē
agnoscit. Eam nihilominus negaret quis
ex Germanorum contemptu, quorum in-
dustrio conatu nihil in scientiis illacessi-
tum hucusq; mansit. Per omnes se scien-
tias aliquot abhinc seculis diffuderunt, &
ut olim inter discentes ultimi, nunc inter
doctores primi, tanquam Parentum suo-
rum in literarum contemptum obstina-
ciam aut ulturi, aut omissa cōpensaturi.

); 3

Modo

Modo videmus, non solum scholarum
subtilitates penetrasse, sed & intricato
Leg. Rom. studio ultimam manum ap-
plicuisse, & abhinc merito scribaci indu-
striae gloriam germanicus genius apud
omnes gentes subeat. Major de difficulta-
te perscrutandi nodus: natura vitiiis cor-
rupta pravitate obstantes tenebras non
facile perumpente. Accedit seculi per-
versitas, nimium fallacis indulgentis, &
ita ad fraudes edoceri, ut non facile quis
aditum patiatur ad sui ingenii contem-
plationem; ac quod lamentante Biâ mi-
serissimum, virtutes vitiiis famulantur, &
sub illorum pretextu impuniùs seviunt.
Severitas justitiae nomen obinet, melan-
cholia sub gravitatis pallio venerabilis,
garrulitas affabilitatis gloriam sibi tri-
buit, prodigus liberalis, avarus providus
Oeconomus, contumax constans nomi-
nari vult; dissimulator prudentiae specie
se commendat, ambitio magnanimitatis
titulo imponit, lascivus amor charitatem
venditat, dissimulatio patientiam, religio
regioni

regioni inhiat, & quod omnium pessimum
est, hypocrisis sanctimonia larva incedit.
Sunt & è doctioribus nonnulli, qui Momi
consilio subscribunt, & ingenia aliorum
explorandi nullum aliud remedium
querunt, quam quod aliqua cordis par-
ticula in fenestram laxari debeat: fene-
stram nobis comparari posse Illustris Ba-
con ostendit; consilium inquiring in cor-
de viri tanquam aquam esse, sed pru-
dentem illud exhaurire, ac quomodo in
aquis resplendeant facies, sic corda ho-
minum manifesta fieri prudentibus, S.
Scrip. verba sunt.

Licet enim sint quidam adeo invete-
rati simulatores, ut non facile alicui ac-
cessum ad nevorum suorum contempla-
tionem permittant; licet etiam Socrates
coactâ vitæ institutione Physiognomi con-
clusiones fallat; quamvis civilis ratio ex
oculis, sermonibus, literis, victu, amictu,
conversazione de virtute cuiusvis collige-
re sapius aberret, perniciosiorem tamen
proditorem non habemus, quam propriâ

animi passionem, qua nobis in vitis pro-
rumpit, & alios de eo, quod latet, ex in-
canto saepe verbo informat. Horatius ele-
ganter eam torturam appellat, quod veri-
tatem fateri cogatur

---- qui vino tortus & irā

Fidissimus enim sibi sit oportet, & fidus
sui ipsius magister, qui per tumultus ani-
mi, vel mundi vanitates ab experto quo-
dam circumventionum artifice inflatas,
vel odii atq; invidia fidiculis expressas,
vel uberioris vini affusione reseratas re-
primere semper sciret, cum sapientissimi
sui propositi semper obliviscantur, & lau-
de vel culpā decepti veritatem saepe pro-
dant, à prudentiā multos annos caute ob-
tectam. Tiberius si quis alius in simu-
lando & dissimulando peritus artifex,
quiq; nullam aequè, ut rebatur, ex virtu-
tibus suis, quam simulationem ac dissi-
mulationem diligebat; qui in rebus etiam
quas non occuleret, seu naturā seu assue-
tudine suspensa semper & obscura, ut sen-
sus suos penitus abderet, proferebat, à Se-
natis

natum tamen intelligebatur, licet in omni-
bus metus esset, si intelligere viderentur.
Ex eo penetrandi animi specillo pauca
Agrippina verba raram occulti pectoris
vocem eliciebant, ut correptam graeco
versu admonuerit, ideo ladi quia non re-
gnaret. Tiberio anterior Ulysses

Astutam vapido versans in pectore
vulpem

quem vasrum esse & in victum dolis, et-
iam si Deus congrederetur neminem an-
teire, Minerva Homerica fateatur, amo-
rem tamen erga filium dissimulare non
potuit, cum ne ad Troja expugnationem
ire cogeretur, stultitiam simularet, sed fab-
sus detegeretur. Sic superiori seculo Ro-
bertus Melunius Gandavensium Vice-
Comes quamquam ingenio haberetur va-
rio ac inobservabili, exploratum tamen
erat Alexandro, adjiciente Strada: ne-
minem adeo intractabilem esse, cui suum
denique manubrium non sit, quo capi ac te-
neri possit. Deridetur itaque, vestus illud
dictum, ac ad rudiores prioris aevi

¶ 8

sim-

Simplicitatem relegatur: nemini familiariter utendum esse antequam modulum salis cum eo comederimus. Hodierna sagacior est, indagatior, ex unius diei conversatione dissimulatam cordis prudentiam in vultu legens, et ex circumstantiis occulta animi in medium protrahens. Sitamen quis in dignoscendis ingeniis peritus artifex excipere velit. Hanc artem potius ex usu quam doctrinâ constare, adeoque sub præcepta difficulter cadere, respondere ausim, nil eorum esse quæ venirent in Præcticam, quorum non aliqua sit Theoria; Neque quempiam in Medicina cultores adeo injuriosum extitisse, ut iis Theoriae fundamenta invidere voluerit. Sin altioris indaginis esse hanc de dignoscendâ ingeniorum materiâ doctrinam, quam ut ad otiosas Philosophorum speculationes pertineret, potius inter regiminis arcana tegendam, deprecarer tam duram legem, si enim parum sit præstanti ingenio natum esse, si nihil sit aliud, quam aptum ingenium ad Academicae eruditionis industriam.

industriam esse sortitum, secundum pruden-
tissimum Comineum autem paucis
admodum, & non nisi in ipsis natura di-
vitiis conceptis sit illud concessum, adeoq;
ex literis natura defectus supplendus, cur
à talibus arcenda unde supplementum
haberi possent. Veniam tamen peterem,
quod in tanta sublimitatis materia (quã
silenti admiratione potius venerari quam
juvenili voce profanare, debuissim) cu-
riosus fuerim. Amori in eam id dedi, &
occasione reimprimendi hujus Excellen-
tissimi Schuppii tractatus, quod multo re-
petitis, quã mihi mandati instar sunt, de-
bui. Dabis & Tu veniam Prænob. Ma-
gnif. Vir quod tanquam ille Antiochi he-
ros cathedralis auscultanti Hannibali,
professoria lingua, ego Tibi presenti rudi
voco ridiculus esse voluerim. Patronum
hujus materia dum quærerem, quis oc-
curreret Te potior? Non tantum in illo,
quod Europa Monasterii instituerat in-
geniorum certamine, inter prima nume-
ratus es, & testatus, Germaniam quoq; in
Italo-

Italorum ac Hispanorum invidiam ingenia gignere posse: cum tota Europa intestinis discordiis fatisceret, & Germaniam martialem campum elegerat, dignus visus fuisti, ut iis componendis interesses, nescio num majori Germania salute, quam Hassia gloria.

Sed ne dedicatio in modum voluminis excrescat, & Orationem Tibi qu. Tutelari Deo inscribendam onere superet, voto concludo, Teq. Coelestis gratiae tutela commendo, & mihi Patronum in omnibus exopto.

Prænobilis Magnif. Tuae devotissimus Cliens

GEORGIUS LINCKER.

(I)

PROGRAMMA.

JOHAN. BALTHAS.
SCHUPPIUS.

Eloquent, & Historiar. Professor
Ordinarius.

OMNIBVS BONÆ MENTIS STUDIOIS.
IN ACADEMIA MARBURGENSI

S. P. P.

Ratio est, quæ homines distinguit à
bestiis. Cultus rationis, sapientes
facit. At cultus Orationis, inter ipsos sa-
pientes discrimen facit. Olim Musarum
sorores Orationis Domine, domicilia sua
habebant in his quos circa urbem hanc
intuemini montibus. Amabant sylvas
illas amenas, florida illa prata, illos fon-
tium fluviorumque susurros & quodam
H quasi

quasi matrimonii nexu sese miscebant cum filiis hujus regionis. Nunc in exilium pelluntur passim & D. Prisciano magna interdum eriguntur epitaphia. Fiatne hoc doctentium ignorantia, vel discentium ignavia, vos ipsi judicate. Fateor has ipsas manus meas non esse puras ab optimi Prisciani p. m. sanguine. Sed si imitatio vitii communis, innocentia est, facile excusabor. Postquam inscientiam a vi nostri propius inspexi, tandem me puduit. Serpunt per scholas tot ineptiarum exempla, quibus mederi non est tenuitatis mee, attamen juventutem ab iis dehortari officii mei esse censeo. Pueri sumus, cum sapientia apicem, scala nostra predicamentali petiisse putamur. In scholis disertissimi sumus Oratores, in foro & Ecclesia aut risum meremur aut misericordiam. Qui in Aegypto nati sunt & non nisi Nilum, illum foecunditatis aut etorem viderunt, si cum alibi cernunt cadentes imbres, novitate percussi, credunt

dunt naturam rerum ruinam minari.
Ita quæ inter animas solo pulvere Schola-
stico conspersas educantur, atque de utili
& inutili tot inutilia verba prodigunt,
& in speciem summa sapientie aut
Grammaticam laudant aut Logicam,
quas nemo vituperat, ii ad res serias agen-
das venientes in alium terrarum orbem
se delatos arbitrantur. Doleo profecto,
mihi (qui ut ut nondum assequi possim,
attamen veneror antiquitatem) inter
ineptias has esse versandum. Optarem
me aut illo tempore natum, quo non erat
eloquentia, aut illo quo florebat Romana.
Romana dico, cujus nomen affectant
multi, cujus gloriam assequuntur vix
ille anima, quæ propius celo defluxere.
Non ejus gravitas consistit in periodo-
rum rotunditate, non in numero orato-
rio, cujus necessitatem Keckermannus
nobis obtrudere conatur, non in ineptiis
aliis, quas hodiè in scholis discimus in-
spem futura oblivionis. Sunt quidam ho-

mines novi, quibus sordet sive iudicium
 sive exemplum veterum, quos si imita-
 mur, quid nisi ruinae bonae mentis & ex-
 pirantis eloquentiae funus proximis nun-
 danis expectamus? Sunt denique alii,
 qui nimii antiquitatis aestimatores, anti-
 quitatem ex iudicio antiquitatis distin-
 guere nesciunt, quibus omnia verba sor-
 dent, nisi quae ab ultimis & oblitteratis
 temporibus repetita. O insani! Aut in-
 telligi vultis, aut non. Si vultis, cur aut
 cui ita loquimini? Si non vultis, cur non
 tacetis? Non amplius regnat Latinorum
 Rex Picus, & iam dudum obiit Evan-
 dri & Lupa Romuli mater. Quis glan-
 dibus uti vellet, postquam segetes inven-
 ta? Quis aqua haustum, dulcis vini can-
 tharo praeponeret? Quis apposito turdo,
 cui inter aves gloria prima est, appeteret
 corvum? Annon insanire me dicere-
 tis, si in publica concione orationem Do-
 minicam recitarem, quomodo eam olim
 pronuntiabant Majores nostri tempore
 Caroli

PROGRAMMA.

5

Caroli Magni, annis abhinc octingentis?
 Certè non magis me intelligeretis, quàm
 si Suecico aut Danico idiomate uterer.
 Ultra Sauromatas eant preposterè illi
 mortales, qui tanquam Romana effun-
 dunt, quæ damnata à Romanis, quibus
 ne quidem uti jam vellent, quos imitan-
 tur. Ite autem charissimi mei, legite Hi-
 storicos illos, qui in seculo Augusti vixe-
 runt, ubi tot fœcunda ingenia ardorem
 suum consumpsere, ubi cum ceteris disci-
 plinis & eloquentia & Imperii Romani
 majestas incrementa sua adeptæ est. Aut
 ibi veram suaviloquentia indolem &
 vim & decus & machinas invenietis,
 aut nullibi. Quomodo enim ibi se non
 exsereret, ubi miles in procinctu prælii
 stans, non clypeo magis aut hasta, quàm
 Imperatoris sui voce animatus, plenus ar-
 doris, & jam victor priusquam pugna-
 vit, irruit in hostem tanquam in amici
 complexum, & vitam morte reposcit?
 Agite nobilissimæ mentes, conemur ali-
 quid.

H 3

quid.

quid. Instituamus aliquod certamen
 mascula illius eloquentia. Eloquen-
 tia inquam illius, qua affectus omnis aut
 imponitur aut extorquetur; cui tot con-
 tumaces anima, tot regna, tot principes
 succubere; quae id agit, quod ferrum non
 potest; cui ipsa natura cederet, si moveri
 posset. Quemadmodum militem suum
 campestri meditatione subinde exercet
 prudens Imperator; Ita in pulvere hoc
 Scholastico ea loqui conabimur, quae ali-
 quando aut in republica loquenda aut in
 Ecclesia. Nunc accusabimus regum
 priscorum non modo licentiam, sed & no-
 men. Nunc fingemus nos Catilinas esse,
 & à Cicerone accusari; nunc ab Hanni-
 bale nos captos esse dicemus & in Capito-
 lium ablegabimus supplices, nunc alias
 materias eligemus, quibus facundia ex-
 ercebatur Romanae juventutis. Agite
 Iuvenes nobilissimi, spes & ornamenta
 patriae, ite quò vos Deus vester vocat, cu-
 jus aliquando Legati futuri estis, ite quò
 vos

PROGRAMMA.

7

vos Princeps vester vocat, qui voce
vestrâ aliquando utetur. Has manus,
hoc pectus, hanc mentem vobis con-
secro, sive sequi me velitis, sive prave-
nire. Aut vehementer fallor, aut
generosa mentes vestræ jam dum ex-
citatae sunt ad gloriam hanc. Videor
intueri ardorem vestrum. Puto me
jam dum videre pulcherrimum priscae
eloquentiae certamen, quale olim erat ad
aram Lugdunensem in Galliâ. Proinde
nobili & utilissimo exercitio illi, ex pu-
blica auctoritate signum erigo. Concur-
rite eò, quotquot vultis. De Mantuano
refert Lotichius noster, quod fuerit Poë-
tarum Dux potius quam Poëta ipse. Ita
ego vobis Bono cum Deo priscae illius
nobilissimæq; eloquentiae viam monstra-
bo, ut ut eam aut nunquam iniverim,
aut per ingenii mei imbecillitatem inire
non possim. An non Nappius noster aut
suo aut aliorum cum fructu libros ven-

H 4

dit,

PROGRAMMA.

dit, quos nunquam intelligere, intelligere autem? imò ne legere quidem potuit? An non Vulcanus fuit faber elegantissimorum armorum & Hectorem tamen interficere non potuit? Annon de cibis saepe felicius iudicat conviva quam coquus? Annon statua Mercurialis viam ostendit, quâ sit eundum, & ipsa tamen est immobilis? mirari igitur nolite, me vobis viam ostensurum ad Romanam eloquentiam, quam ipse nondum didici. Sin vero cum seculo hoc NOSTRO insanire malueritis, hora 11. in Auditorio Philosophorum me conveniatis. Describam Oratores nostros, non quales esse debent, sed quales sunt. Non equidem sum Dictator in republica bona mentis, nec tanquam Praetor accepi juris dicendi potestatem, sed si extraordinarii hominum suffragia valerent, dicerem utile esse, ut aut inepti illi homines non nascerentur, aut uxores non ducerent, aut à scholis exularent, ne ineptia propagarentur, quibus

ORATIO

bus auditorium quandoque impletur,
non animus ingeniosi auditoris. O si
annos præteritos redderet mihi Deus!
Irem, discerem vobiscum, quæ me jam
ignorare pœnitet & pudet. Sequimini
modo, amici, aut si mavultis, fratres &
commilitones. Habebitis me, si non inge-
niū aut doctrinæ, saltem diligentia exem-
plum. Par mihi adhuc vobiscum discen-
di necessitas est. Tantum est quod
ignoramus. Valet. Dab. Marpurg.
M. Jun. 1638.

ORATIO.

Quid expectatis Auditores?
Unde exordiar? à terminis
Philosophicis? vel contro-
versis aliis? Hoc unum
scio me nihil scire. Cur? Quia alii sci-
unt omnia. Nihil habeo, quod vobis
proponam præter ineptias meas. Cre-
ditis

H s

ditis

ditis vos alios sapientiâ superare? si pu-
 tatis, jam stultis stultiores estis. Nam
 primus stultitiæ gradus est, aliis se præ-
 ferre. Si quid mihi creditis, plures sunt
 stulti in mundo, quàm syllabæ in Cale-
 pino. Et est quædam sapientiæ pars,
 furere cum insanientibus & seculi mo-
 ribus morem gerere. Cicero olim li-
 brum conscripsit de perfecto Oratore.
 Librum hunc ad Garamantas & Indos
 relegate. Discite autem ex me, quo-
 modo agenda sint partes Oratoris in-
 epti, ne seculo huic impares sitis. Ape-
 rite aures, sicuti Advocati laxare solent
 crumenas suas. Tradam vobis regulas
 aliquot, quas si observaveritis, Orato-
 res eritis citius, quàm coquuntur aspa-
 ragi. Primò quod felix faustumq; sit,
 quicumque te institutioni meæ submit-
 tere cupis, fac ut sis in primis temera-
 rius, impudens, audax. His armis si in-
 structus fueris, satis te doctum putabo.
 Nam pretiosissima ludi mei suppellex
 est

ORATIO.

LI

est ignorantia. Deinde affer tecum Stentoris validissimam vocem, semper aut cantillantem aut ululantem. Ne antiquæ literaturæ nescius videaris, Latiniora quædam verba colligas, quæ semper in ore habeas. De cæteris ne sis sollicitus. Omnia ut nummos melioris notæ tua venditabit impudentia. Antiqua, obsoleta, peregrina verba, qualia Evandri mater loquebatur, ex antiquario Laurenbergii vel Lubini studiosè colligas, & magnâ linguæ volubilitate in adstantes intorqueas, ut illi te venerentur tanquam hominem è cælo lapsum. Semper in ore habeas, crembala, siftra, lobas, berecynthia, crusmata, cannas, & alia quæ non intelligeret Senex Numa, nisi divinantis Egeriæ vaticinia consuleret. Si verborum penuriâ ægrotas, protinus finge verba pro arbitrio tuo. Si barbarismus aut solæcismus exciderit, confestim in promptu sit nomen Poetæ alicujus vel Scriptoris aliûs, qui

H 6

nec

nec est nec fuit unquam in rerum natura. Cita Ennium vel Pacuvium aliosq̄, qui aut non sunt in omnium manu aut non in omnium mente. Nostri Messieurs, qui semel *Lutetia Parisiorum* pernoctârunt, injurias omnes *Grobiano* illatas excusant, dicentes, *es ist à la modo*. Quid vetat omnia *Prisciani* vulnera tegere emblastro larvati *Critici*? Semper tibi in promptu sint argumenta, quibus culpes *Isocratem, Demosthenem, Plautum, Platonem, Tullium*. Ita homines te magnum *Criticum* esse credent, etiamsi nil magis tibi desit, quàm bona crisis. Fac novorum *Scriptorum* affectatas orationes semper habeas in manu. Quas, ubi cautè fieri id potest, semper vendites pro tuis. Omnia quæ profers, dic esse extemporanea. Cave mediteris, quomodo orationem distribuas in partes. Hoc frigidorum hominum est, qui nesciunt artem arte dissimulare. Tu dic quicquid in buccam veni;

venit, etiam si contingat, te pedem capiti, ocream galeæ, caudam jubæ aptare, quid ad te? modo ne taceas. Florilegium Langii à latere tuo discedat nunquam. Si de scisso pallio, aut balneatoris quadrante perorandum, tu ex Florilegio Langii omnem Atheniensium antiquitatem recense. Quæ apud Indos gerantur refer. Mores quoque Scytharum interpone. In omnibus periodis sit *Alexander Magnus* & *Julius Cæsar*, sine quibus nihil fiat. *Hellepontus* pedibus teratur, *Sol Persarum* telis opacetur. *Xerxes* fugiat, triumphet *Leonides*. *Artemisia* ad satietatem usque inculcetur. Et exempla hæc è variis centonibus emendicata, eleganter conjungere potes particulis his: Cæterum, porro, quandoquidem, deinde, &c. Hos inquam flosculos semper immiscere potes, etiam si res minimè indigeat. Ut affectus auditorum masculè movere possis, semper in ore habeas, dii

immortales ! ô ter quaterque beatos !
 heu malorum ! per Deos Deasque omnes !
 ô tempora ô mores ! Hæc sæpè
 iterentur, pectus percutiatur, pileus ro-
 tetur, vox ululet, etiamsi mortem tan-
 tum passeris lugeas. Tota oratio tua
 impleta sit metaphoris. Etiamsi verba
 sint notionum veluti simulachra, tu ta-
 men rem omnem novis semper imagi-
 nibus obscura, & quasi umbras umbra-
 tum fac. Quid vetat pygmaeo caligas
 Maximini Thracis adaptare? Quicquid
 agis, hoc unum age, ut homines temi-
 rentur potiùs quàm intelligant. Similia
 potenter ornant Orationes. Id ani-
 madvertit rusticus ille, qui cum fortè
 plenissimum illum confessum Senatus
 Parisiensis patrumque purpuratorum
 coetum contemplatus esset, curiam cum
 agro capis consito comparavit. Si salu-
 tandus est vir quidam honestus, exordi-
 ri potes ab eleganti quodam apophte-
 gmate. Exempli gratiâ: Sehr fein vnd
 wol

wol redet Pato, Præstantissime, Ornatif-
 fime, Literatissime Dn. Benjamin, Ste-
 tinensis Pomerane, Sanioris Philoso-
 phiæ & S.S. Theologiæ studiose, Palla-
 dis ocellè, Orèstes adamantino fami-
 liaritatis nexu mihi conjuncte, & amo-
 re, more, ore, re, ad ultimum æternitatis
 punctum (vnd noch 14. Tag drüber)
 honorande. Sehr fein vnd wol / in-
 quam, redet Plato, da er in diese Wort
 erbricht vnd spricht: Saluta libenter.
 Damit dann der Weise Mann hat
 wollen andeuten vnd zuverstehen geben,
 daß man in Höfflichkeit nicht solle spar-
 sam seyn: Diesem nun nachzukommen,
 wünsche ich dem Herrn ein *Bonus dies.*
Cæterùm non alia in scholis sunt fre-
quentiora Eloquentiæ exercitia, quàm
epistolæ & parentationes. Omnis igi-
tur tibi epistola sordeat, nisi tota pagina
à summo vertice ad imum usque cal-
cem verbis sit impleta. Nemo enim
hoc ævo considerat, quàm bene sed
quàm

quàm copiosè dicas. In parentationibus accuratè expone, quâ quis sit patriâ, quâ familiâ, in qua domo, in quo conclavi sit natus, quâ fuerit staturâ ac facie, quot habuerit præceptores privatos, quot obstetrices ac nutrices, quoties equitaverit in arundine longâ. His adde parentes naturales, parentes mysticos, vitricum, novercam, sorores, fratres, agnatos, cognatos, affines & vicinos. Super hæc omnia exordium pete vel à flumine Nili, vel à Tartarorum Chamo, vel à pretioso Johanne. Nec oblivisci potes formulæ, quæ Ciceroni illi Germanico frequens est, qui post deductionem funerum vel sartores vel sutores ita ferè alloqui solet: Wohl Ehrwürdige / Ehrveste / Ehrgeachte / Ehrhaffte / Hoch und Wohlgelehrte / Großgünstige / Günstige liebe Herrn (diesetitul müssen sein geschwind außgesprochen werden / wie die Musici die geschwenkte Noten singen / deren 16. auff

auff einen Schlag gehen) daß alle men-
 schen sterblich seyen / bezeuget nicht al-
 lein die heilige / Göttliche Schrift / son-
 dern auch die tägliche Erfahrung. Ja
 wir sehens an vnserm verstorbenen
 Sempronio seligen / welchem wir jeko
 die letzte Ehr erzeigt / Derselbe war ein
 guter frommer Mann. Er aß gern
 sauer Kraut / vnd trancß gern guten
 Wein / Gott wolle seiner Seelen gnä-
 dig seyn. In titulis nunquam sis parcus.
 Vide in primis, ut tituli semper sint ma-
 jores ipsâ oratione. Man gibt ja kein
 Geld dafür / darumb kan man sie wohl
 mit der Brabändischen Ehl außmes-
 sen. Post propositionem per semihor-
 rulam aliquam Te auditores amplissi-
 mis verbis per sacra & prophana orare
 oportet, ut tibi vacivas præbeant aures,
 Etiam si eos oribus, auribusq; apertis
 auscultare videas, tu tamen iterum ite-
 rûq; orare perge, ut audiant, ut audiant.
 Eam civilitatis speciem Oratores nostri
 didice-

didicerunt, von dem Salbader zu
 Zehn. Is enim studiosis ad se venienti-
 bus continuâ voce acclamare solet: der
 Herr wasch sich doch / der Herr wasche
 sich doch / der Herr schwis doch. Hic sim-
 plex anima posset quidem respondere:
 Stultissime Salbader / IDEO VENI
 ut sudem, ut lavem. Sed huic civilis elo-
 quentiæ mori morem gerere oportet
 Salbaderum ejusque nobilem profa-
 piam. In omnibus orationibus & epi-
 stolis latinis vositare memento. Quip-
 pe secus faciens & Priscianum & Gro-
 bianum hodiè creditur infestare. Sic
 itaque loquendum. Reverendissimæ
 vestræ Dominationis mancipium, Re-
 verendissimæ vestræ Dominationi pre-
 catur bonum diem, & precatur, ut Re-
 verendissima vestra Dominatio, Reve-
 rendissimæ suæ Dominationis manci-
 pio velit dare tres thaleros, ut possit stu-
 dere bene. Ut sermo tuus familiaris di-
 scedat à genio vulgi, immiscere semper
 poteris

poteris terminos & inventiones Poë-
tarum aliasque ampullasive ex Ama-
difo, sive ex Arcadia comitissæ de Pem-
prock petitas, v. g. Jungfrawe / ich
schwere euch bey dem höchsten Gott Ju-
piter, daß der kleine Knabe Cupido
mein Herz dermassen verlezet / daß es
mir in meinem Leibe thut / als wolte es
Capreol schneiden. Wann ihr euch
nicht vber mich erbarmen wolt / so will
ich die Eumenides vnd Furias vnd alle
Götter vnd Göttinnen / die nur Raach
üben können / bewegen / daß sie euch mit
gleicher Plage verfolgen sollen. D ich
klage gleichsamb die Natur an / daß sie
in einen solchen schönen Leib ein so stei-
nernes Herz gesetzt hat / das sich weder
durch trähnen oder seuffzen will bewe-
gen lassen: Si ita locutus fueris, puellæ
te plus amabunt, quàm saccum mendi-
corum, etiamsi confectus sit ex optima
tela Hollandica. Et quia *Quintil. lib.*
ult. Inst. Orat. cap. 1. inquit, neminem
posse

posse esse Oratorem, nisi sit vir bonus, ideò oportet te esse moribus elegantissimis. Quòd si igitur in nundinis Francofurtensibus vidisti Gallum aliquem, tu hunc statim imitari memento. Incessus tuus sit ciconialis, juxta tabulaturam Belgicam. Semper in ore habeas genealogiam aviæ tuæ. Et si fortè describenda sunt itinera tua, utilissimo mendacio de rebus Gallicis, Italicis & Hispanicis haurire multa potes ex Cosmographia Münsteri. Ne varias linguas ignorare videaris, semper confundere potes peregrinos terminos v. g. der Monsieur als ein Praver Cavalier thue mir doch die plaisir vnd visitier mich auff meinem logis, ich wil ihn mit poculirn nicht importunirn, sondern ihn dimittirn, so bald er mirs wird imperirn. Kan ich dem Herrn wieder etwas thun in reciproci amoris συμπεριον & debitæ gratitudinis τεκμηριον, so will ichs nicht lassen. Vah! quàm Elegantiæ hæ

hæ Atticas aures delectant ! Tandem omnibus orationibus tuis subjungito. Dixi.

Omnia cum dixisti, superest tibi dicere Dixi

Hæc mihi sermonis vox placet una tui.

Nolo plura dicere de ineptis Oratoribus, ne me ineptissimum pronuncietis. Satis multa audivistis, ut ridere possitis aut indignari. Plura, si vultis, petere potestis ex institutionibus meis Oratoriis, quæ lucem videbunt publicam, quamprimum laxabitur ea, de quâ conqueruntur Typographi nostri, chartæ penuria, quæ fortasse nata ex superioris ævi prodigalitate. Ne nesciatis, Auditores, ambio & ego locum inter eos, qui libros scribunt è charta in papyrum. Calent sub manibus meis opera Oratoria, quæ pondere certare possunt, sive cum Sylva vocabulorum sive cum Dictionario Dasypodii. Olim quidam in Britannia ex Actæonis familia vehementi zelo commotus, cen-

suit

fuit cornutos omnes in mare abjiciendos esse. Cui conjux, compesce, inquit, hunc impetum, dulcissime marite, & discce prius natate. Si quis & in hosce meos foetus similem censuram exercere voluerit, jubebo ut plures simul Rhetores pereant, qui omnia sua petierunt vel ex Quintiliano, vel ex Jordano Bruno vel ex Caussino. Mihi ne soli calamus stupebit, hoc scribacissimo seculo, ubi steriles concipiunt, ubi eunuchi gignunt & nemo cacaturiens se cohibere potest. ? Sed antequam progrediar, oportet me breviter examinare argumenta, quæ quidam solidæ eloquentiæ sicarii nobis objiciunt, quibus ad hanc ineptorum Oratorum hæresum me perduxerunt. Obsecro eos per sacra & prophana, ut scrupulos hos mihi eximant.

I. Obji. Rem hanc Oratoriam nil facere ad culinam, nec esse de pane lucrando. Resp. Culina mea sufficit mihi & in-

& interdum amicis meis. Utrem pro Cithara gaudet habere Midas, ego non Sed heus charissime Benjamin, quos Helvetios tu conduxisti ad custodiendos thesauros tuos? Quotitem crumenis fecas sive Francofurti sive Lipsiæ ditasti? In omnibus meis peregrinationibus, ego unicam rem vidi admiratione & stupore dignissimam. Vidi tres, aut si rectè recordor, quatuor Metaphysicos, qui ædificârunt domos. Si lucri causâ omnia discimus, miserè nobiscû agitur. Quid caperas frontem? Si fortuna tibi favet, Eloquentia est ingens ornamentum, sin fortuna furit, Eloquentia saltem verborum copiam supeditat, quâ maledicere potes malignitati ejus.

II. Objicis, neglectâ Eloquentiâ aliisque venerandæ antiquitatis monumentis, compendiariâ viâ iri posse ad summos gradus in facultatibus superioribus. Vidi, inquis, qui ineptias
has

has negligens & utrique cubito tanquam firmis fulcris Herculeanive (plus ultra) columnis innixus, tantam in facultate suâ deglutiit eruditionis molem, ut si nova compararentur antiquis, ipsum Milonem Crotoniatem oporteret manere domi, & potuit gradum petere cum prima lanugine. R.
 Ne erres, charissime Benjamin, oportet te accuratè distinguere inter Doctores & Doctoratos. Ad Doctoratum pauca requiruntur, ad Doctorem multa. Olim à patre meo ducebar Marpurgum. Eram adhuc admodum puer. Lassus itaque à via, attollebam oculos meos, videns procul eminere summa arcis cacumina. Ad parentem igitur conversus, dicebam: Ecce, jam via confecta est, jam pervenimus Marpurgum. Parens severo vultu me aspiciens, respondebat: Puer, ne post hac credas, te visis summis seu templi seu arcis pinnis, iter absolvisse. PRO CUL
 ADHUC

O R A T I O.

35

ADHUC ABSUMUS AB URBE.

Unius rei possunt esse plures fines. Proinde credo, quibusdam doctoratis in media luce præferri faces ardentes, ne audeant de cæcitate sua dubitare. Cato maluit, ut quærerent homines, cur Cato non sit posita statua, quàm quare sit posita?

III. Obji. Multos esse celeberrimos sive Theologos sive Jctos, qui & ipsi in hujusmodi rebus sint jejuni. & Quidam casu vidit Erasmus Roterdamum scribere calamo, cui ob brevitatem additum fuit lignum & illicò cœpit pennis suis alligare baculum, credens se IMITARI Erasmus. Rides fortasse, sed non minus ridendus es ipse, qui æmulari vis aliorum sive ignorantiam sive ignorantiam. Credi' Platoni placuisse discipulos, qui adductis humeris referebant præceptorem? hoc in Platone erat vitium. Credi' Aristotelem laudasse discipulos, qui in lo-
I quendo

quendo aliquid subbalbi reddebant,
quod vitium Aristotelem devenustasse
dicitur.

IV. Objicis, Eloquentiam non
prodesse Theologo: & Miror, quid
quibusdam hominibus veniat in men-
tem, ut nobilissimæ arti huic concedant
quatuor genera, quibus includatur &
comprehendatur omnium entium &
materierum latitudo & tamen solam
jurisprudentiam dignam judicent, cui
illa ancilletur. Quid est Concionator?
Signum interrogationis? Aut ego vehe-
menter fallor aut inter concionatorem
& oratorem Ecclesiasticum non aliud
discrimen est, quàm inter Alexandrum
M. & Philippi Macedonis filium. Quæ-
ro, an non solum genus judiciale perti-
neat ad forum & lites juridicas, reliqua
verò genera vagentur per omnes disci-
plinas & per omnes facultates? Quæro
an non Oratoria sit instrumentum to-
tius Philosophiæ, omniumque artium
& fa-

& facultatum non minus quàm Logica
& Grammatica? Quid est persuasio? Si
Aristoteli, Ciceroni, Quintiliano cre-
dimus, persuadere nil aliud est, quàm
oratione probabili opinionem ali-
quam, in alicujus animo gignere. At
omnes scientiæ, omnes artes & faculta-
tes gignunt in animis auditorum disci-
pulorumque suorum opinionem ali-
quam oratione probabili. Omnes ergo
persuadent. Si omnes persuadent, o-
mnes quoque Oratoriâ uti debent,
tanquam instrumento persuadendi.
Qui sine Oratoria persuadere conatur,
non absimilis est pauperi empturo vi-
num sine pecunia. Sunt quidam Do-
ctores, ô tempora! ô mores! qui de iis,
qui elegantia & proprietati sermonis
paulò accuratiùs student, per contem-
ptum dicere solent. Grammatici sunt,
Critici, Philologi & uno verbo, verba-
les. Se verò novo nomine reales ap-
pellant, Quasi verò in cultu sermonis
I 2 occu-

occupati, rerum cognitionem negligere-
 rent. Quod si ita est, patres, quos Deus
 propagandæ primitivæ Ecclesiæ præfe-
 cit, nullas res spiritu & professione
 Theologi dignas habebunt. Non enim
 illi è Scholasticorum lacunis ebi ii erant,
 non inter hæcceitates, Johanneitates,
 notiones primas & secundas aliasque
 barbaræ mentis delicias ita occupati e-
 rant, sed sermonis elegantiam cum re-
 rum è limpidissimis Israelis fontibus pe-
 titarum majestate ita conjungebant, ut
 dubites in utro meliores sint. Pectora
 eorum indomitos reginæ eloquentiæ
 spiritus alebant, ora eorum æterni Dei
 canales cœleste nectar in omnium gen-
 tium aures latissimè diffundebant. In-
 tuemini Athanasium, cujus mascula
 eloquentia, Imperatorum furias & fre-
 mentis in se pene totius mundi pondus
 excepit, sustinuit, profligavit. Quantus
 & qualis fuit Gregorius Nazianzenus?
 quàm gravis, quàm acer, quàm velox,
 quàm

quàm ubique sui similis, ubi apostatam
 Cæsarem æterno inactat supplicio? Ba-
 silius admiratus est summus inter eth-
 nicos eloquentiæ Magister Libanius.
 Libanius dico, à Basilio religione dis-
 junctus & Christianis palmis infensus.
 Chrysofomus nil nisi theatrum fuit so-
 lidæ eloquentiæ. Hujus suavitatem
 Antiocheni admirati sunt, hujus ma-
 jestatem Byzantini venerati sunt, hujus
 vim principes timuerunt, hujus acumen
 omnium seculorum memoria coluit.
 Ephrem Syrus, quasi fax ardens omni-
 um animos incendit atque inflammat.
 Quid dicam de Ambrosio? An non
 nectare & ambrosiâ nutritus videtur?
 Tam suaves, tam argutas plerunque ha-
 bet Orationis delicias, ut apes, quæ in-
 fantuli eum & os circumfederunt, cre-
 das adhuc in labellis ejus sessitare. Hie-
 ronymus in omni eloquentiæ genere
 summus artifex, quas styli divitias ha-
 bet? quæ lumina? quos aculeos? Boetii

Severini ingenium, eruditio, ars, sapientia, provocat authores omnes. Illi neque densitas sententiarum Venerem, neque acumen abstulit candorem. Cogor hinc non nihil subsistere, Auditores. Vos ipsi tantum animo concipite, quantum & de his & de aliis reip. Ecclesiasticæ proceribus, per ingenii mei paupertatem eloqui non possum.

V. Obji. Oratoriam utilem quidem esse J Cto, sed tamen rem hanc in ipso reip. theatro, disci posse ex usu. R. Qui facit artifices usus ab arte venit. Natura est principium artis, ars consummatio naturæ. Si res hæc ex solo usu disci potest, Cicero fuit prægrandis asinus, nullius aut ingenii aut iudicii. Quippe anno ætatis xvii. ad exercitationes Oratorias accessit. Duobus annis sequentibus undecim audivit Oratores pro Rostris dicentes. Tertio fuit tyro in exercitu Cn. Pompeji. Quarto Sulpitium in tribunali quotidie concionan-

cionantem audivit & imitatus est. Quinto, Moloni Rhodio, summo causarum magistro, operam dedit. Triennio deinde proximo aliquot nobiles audivit Oratores, inprimis Hortensium, quem præ cæteris imitandum sibi proposuit. Avidè quoque didicit Philosophiam, sed ita ut ab exercitationibus Oratoriis nullus vacuus fuerit dies. Cum M. Pisone & Cn. Pompejo declamavit Græcè & Latinè. Græcè ad præturam usque, Latinè etiam in senio. Vides quo ardore se exercuerit is, cui lingua Latina fuit vernacula. Et tu qui vix è pennis emersisti, credis te sapientiam omnem devorasse, & majestatem tuam pollui, diutius hujuscemodi exercitiis vacando. Sed inquis: Ego habeo florilegium Langii & Theatrum Zwingeri & magnum illud opus Beyerlingii, quibus Cicero caruit. Resp. ubi sunt Achillis arma, ibi non protinus est ipse Achilles. Illum ego felicem judico.

dieo, cui Deus libros dedit ARTEM-
 QUE FRUENDI. Si Hannibal est ante
 portas, si de fœdere Pyrrhi agendum, si
 reus squalet, parum, imò nihil inter-
 dum aut Langius prodest aut Beyerlin-
 gius. O infelices animæ! quæ vos de-
 mentia cæpit? Anne eloquentiam usui
 discitis vel Scholasticæ ostentationi?
 Aliud est ex Langio aliquid scribere,
 aliud posse persuadere. An Oratoria
 res adeo facilis sit, ut ex solo usu disci
 possit, non jam vobiscum litigabo. Vir
 quidam doctissimus, cuius nomen as-
 nis non dicam, eruditi me non profi-
 tente sciunt, aliter ea de re sentit. Is in
 dissertatione suâ de lingua Latina ait,
 facilius esse in tribus facultatibus hodie
 Doctorem fieri, quàm unam Oratio-
 nem verè Romanam & Ciceronianam
 elaborare. Nimirum natura ipsa rem
 magnam effici noluit CITO, sed præ-
 posuit pulcherrimo cuique operi diffi-
 cultatem. Dum hæc dico, dum plura
 quæ

quæ dicam occurrunt, pallium hoc me-
um intueor. Quæritis fortasse Audi-
tores, cur semper incedam pallio ob-
longo, nigro, & quasi lugubri? Lugeo
defunctum esse Mæcenatem. Mæce-
natem inquam defunctum esse lugeo.
Nullus nunc Mæcenas, nullus in orbe
Maro. Si veterum eruditionem con-
templor, obstupesco; si nostram, rideo
aut rubore confundor. Orationes no-
stræ desiderant unam è tribus Mathe-
maticorum dimensionibus. Satis lon-
gæ sunt, satis latæ, sed parùm profundæ.
Paucis præceptis tot maculamur pagi-
nas, quibus ferendis non sufficerent
asini omnes, quos Arcadia habet. An fu-
ribus conferendi simus an præferendi,
dubito. Quippe juventuti tempus fu-
ramur, cuius jactura est inæstimabilis.
Ars longa est, vita brevis, quam nos le-
gendo potius quàm discendo consu-
mere permittimus. Decipimus quia
decepti sumus, imus non quâ eundem,
I 5 sed

sed quãitur. Sumus, ut breviter dicam, Oratores inepti & proavus noster videtur fuisse Midas. Sicuti enim Midas omnia quæ tangebatur, convertebatur in aurum, ita nos omnia Midæ bona, quãdam hæreditate ad nos delata, transmutamus in stercus, colore quidem eodem, sed odore plane diverso. Apuleji asinum aureum imitantes stulti simus lignei. Morimur tandem in individuo nostro, sicut Phœnix avis nobilissima. Nullus Mæcenas, nullus in orbe Maro. Quoties Bibliothecam meam intueor, furtim ridere cogor. Quot eorum sunt, qui orbem terrarum libris impleverunt, quos labor labi fecit, quibus familiarium vix sal suppeditavit? Ubi magnifici isti & munifici patroni, qui libris præfiguntur? Ubi artium perenne viaticum? Ubi virtutis merces inviolabilis? Hæc veterum deliria fuerunt, nunc aliis moribus vivitur. Præstat jam calceos consuere, quàm literariis monumentis

mentis Magnatum favorem emendicare. Alphonsus ille Regum Philosophus & philosophorum Rex, literas inutiles esse non ab homine sed à bove dictum censebat. Sed si qua mihi fides, boves hodie majori in precio sunt quàm aut literæ aut literati. Nullus Mæcenas, nullus in orbe Maro. Miror, magnos Jctos distinguere inter sty- lum Oratorium & Juridicum. Forsan quia Bartholus fuit barbarus & noluit docere Grammaticam sed JURAM. Ast quot Jcti olim fuerunt, qui linguæ elegantiam cum Jurisprudentiæ excellentiâ ita conjunxerunt, ut vel ab illis solis pura Latinitas repeti posset, si in omnium aliorum libris deleta esset. Eos ego imitari mallem quàm Bartholum, etiam si centies diceret: Rusticus falconem alicujus nobilis reperit cum Kettis & sonalis, & posuit eum sub banco & dedit ei beccare panem. Dicam vobis aliquid, sed sub hâc rosâ. Barbarorum
I 6 ilorum

illorum stercora Ciceronis auro obducere, compendiosissima ars est, quâ celeberrimi quidam Jcti oculos animosque totius orbis fascinare potuerunt. Pueri sæpe aurum & imagines poculi alicujus contemplantes, pharmacum ebibunt, nec sentiunt, quantâ ingredientium acerbitate horreat.

VI. Obji. Oratoriam non esse utilem Medico. Medicum enim sanare herbis non verbis. Resp. Singulis diebus Saturni, ante ædes meas merces suas explicat quidam Hippocratis filius qui prima vitæ suæ elementa consumpsisse videtur in Schola Pythagoræ. Is inter profundum silentium mensam suam circumambulat, coelum contemplatur. Hominem Astronomum esse diceres. Rarò rusticus accedit, dicens: Herz Dotter / ich het gern sechs Deckels / drey für mich vnd drey für mein Fray. O si Dotter i te magnificas ampullas & sequipedalia verba prodigere posset, die
Bauern

Bauern führten ihm das Geld auff einē Schubfarn zu. Quis mihi dicet oleum tuum papoleum esse bonum, quamdiu tacueris? Medicus sine arte loquendi, obscura est veluti sine remige puppis, & lyra quæ reticet, & qui non tenditur arcus. Loquere bone vir, ut rustici te videant. Novi ego pastorem rusticorum naturâ satis garrulum, qui desperationi proximus erat. Solatium igitur petebat ab anu quadam, quæ suo & delirorum quorundam iudicio in re Medica sapere videbatur. Anus herbarum aliquot vim ostendens, artem Medicam exercere jubebat. Pastor ille amplectebatur anile consilium hoc, & paucis mensibus in Medicina plus videbat, quàm xxv cœci cum suis perspicillis.

Tandem VII. Obj. Oratoriam non esse utilem Philosopho. R. Non sic insanio, ut aut cordatos Philosophos aut Philosophiam vituperem, Nam qui

Philosophari non vult, felix esse non vult. Tunc enim felices sumus, si bona nobis adsunt multa & ita adsunt ut profint. Non profunt, nisi iis utamur. Bene ut utamur, scientia facit. Scientiam Philosophia vel affectat vel possidet. Ergo ut felices efficiamur, Philosophandum est. Sed quomodo sit Philosophandum, multi videntur ignorare. Aristophanes antiquæ comœdiæ autor, nullâ in fabulâ tantum veneris atque virium videntur exeruisse, quantum in illâ cui titulum fecit Nubes, in quâ lepidissimè Philosophum Socratem descripsit saltum PULICIS METI-
 ENTEM. Sceptici Philosophi, illi ex familia Pyrrhonis, nullam certâ rerum scientiam profitebantur, sed id tantum agebant, ut nihil crederent, adeò ut cum in foro vapulassent, domum reversi, an vapulassent

Qua-
ritur?

Wie
weit
ein

Stohe
hüpfte
Witte?

sent, ipsi dubitarent. Novi ego quoque
in peregrina tellure Philosophum, qui
ne vicinum quidem suum cognoscit,
nec scit, utrum sit albus an ater, utrum
sit homo an belua, viam quoq; nescit
qua itur ad forum. Ad prætorem ve-
niens & de iis, quæ ante oculos interq;
manus sunt, dicere iussus, hæsitat, stu-
pet, caligat quasi volucris sit implicita
visco, aut ad solem vespertilio, risunaq;
de se præbet ancillulis & lascivis pueru-
lis. Interim Schluteri controversias
Logicas nocturnâ atque diurnâ manu
versat atque reversat. Cùm aliquando
discipuli ejus nollent concedere, VO-
CEM DISSERENDI in definitione
Logicæ esse metaphoricam, virgis eos
ita flagellabat, ut tandem trepido ore
cogerentur dicere: Ita Domine Re-
ctor, est metaphórica. Ille igitur Phi-
lophus (date veniam verbo) protinus
ad edentulam suam ancillam prope-
rans, & manu tenens virgam misero-
rum

rum natibus purpuratam, triumphante
 voce exclamabat: Vides mea AnnEls
 quantâ cum magnanimitate pugnave-
 rim pro lege & grege subtilissimorum
 Scholasticorum: Meine Primaner
 machten mir einen Schluß / daß ^{vox}
 differendi nicht sey metaphoricâ. Ich
 antwortete daß der grössere cæteris pa-
 ribus wahr sey. Allein ich leugnete den
 kleinern: Und sagt endlich / daß im gan-
 zen Argument kein Folgeren sey. O
 philosophastri! Obtestor vos per ta-
 bulam rasam Aristotelis, per Philippi
 Melanchtonis vestem pelliceam, per
 pecus Melibæi, per Bucolica Virgiliti,
 per autores omnes tam Græcos quàm
 Latinos, ut mihi candidè dicatis, an ine-
 ptia hæc revera vos oblectent? An seriò
 credatis in nugis his consistere *εὐτελέ-
 χειαν* (timeo vocem hanc Latinè elo-
 qui, quia Ciceronem Eloq. patrem cul-
 pant Philosophi, quòd eam non rectè
 reddiderit) sapientiæ, & iisdem neque
 Eccle-

Ecclesiam neq; Rempubl. carere posse?
Ego ut ingenuè eloquar pluris facio u-
nū prudentem vel futorem vel sartorē,
quā mille semilatinos disputaces fatu-
os. Id quod mulierculis certum est, in
dubium sæpe vocatur, non aliter ac si di-
cerem HENRICE quod tibi nomē
est? Et est hominibus illis peculiaris au-
dacia. Quotiescunq; enim visum fuerit,
deos ipsos syllogis suis in asinos cō-
vertunt, ita ingeniosè colligentes: Alte-
ra contradictionis pars semper est vera.
Jupiter est asinus, est altera contradi-
ctionis pars, ergo vera est. Jupiter aliquan-
do has ineptias audiens respondisse di-
citur: Heus philosophaster, Ego ero a-
sinus, Tu sis Jupiter. Nunc iterum fiat
permutatio stante pede. Ignoscite Rei-
publ. literariæ magnates, huic animi
mei ardori, qui ad Philosophicos hosce
jocos, nescio quo impetu, rapitur. No-
lo ut me tantū hac in re audiatis. To-
tius antiquitatis suffragium pro me op-
ponam.

ponam. Plus sapientiæ est in fabulis
 Æsopi, quàm in omnibus omnium
 Occamistarum & Thomistarum dis-
 putationibus. Non Æsopus ille defi-
 niebat neque dividebat, neque syllogi-
 smis utebatur, quibus non instrui ho-
 mines sed interdum obtundi credebat.
 Manu rastrum tenebat, oculos ad sidera
 attollebat, mente scandens super ea.
 Venabatur animos suorum & ut cape-
 ret lenocinia adhibebat: Pudebat om-
 nes perpetrare flagitia à quibus bru-
 ta abessent. Ægyptii quibus sapientiæ
 omnis principatum debemus, in Hie-
 roglyphicis suis notis per brutorum
 animantium imagines, quæ sequenda,
 quæ fugienda, mortales docuerunt. In
 proverbiiis antiquorum in quibus to-
 tam eorum sapientiam, sed cordatam,
 solidam, compactam consistere arbi-
 tror, infinita bene vivendi præcepta à
 bestiis desumuntur. Et sanè multum iis
 ab humano genere deberi existimo.

Hic

Hic ad insaniam disputate Philophastrum,
an etiam bestia faciant Syllogismos?
quod quodam tot argumentis affirma-
tum memini. Quicquid nec Ecclesiam
aedificax, nec Reipubl. salutem promo-
vet, frustra discitur & docetur. Duo
sunt, quae solidam sapientiam consti-
tuunt, BENE AGERE & BENE LOQUI.
BENE AGERE docent Historici. Ab his
veteres consilia deorum, omnis aevi ab-
strusam vetustatem, Magnorum He-
roum facta, ab his exempla atque adeo
sacram omnem & profanam erudi-
tionem petebant. Nec ulla est masculae
eruditionis pars, quam Historici non
sunt complexi, quamque in libris eo-
rum hodie non habemus: BENE LO-
QUI autem docent Oratores. Haec duo
erant, quae veteres tantoperè & affecta-
bant & habebant. Hoc comitatu in-
structi foro & Reipubl. tuto se com-
mittebant. His quasi armis praecincti,
immoti stabant adversus omnem no-
vercan-

mercantis fortunæ impetum, & difficilium
 morum temporum injurias in gloriam
 suam convertebant & ex quacunque
 sæviente tempestate in hunc sapientiæ
 portum sese receptabant. Nos flore
 scientiarum contenti sumus, fructum
 non habemus. Imò ne florem quidem
 habemus, sed in cæno ac fæce divinum
 hunc spiritum volutamus. Quemad-
 modum ex Oceano Mæotis, ex Mæo-
 tide pontus, ex ponto Hellepontus, ex
 Helleponto mare: Sic omnem Philo-
 sophiam habemus ab Aristotele, Ari-
 stoteles habet à Platone, Plato ab Ho-
 mero. Homerus autem Orator fuit &
 Poëta. Philosophi cordati & Orato-
 res idem sentiunt, sed non eodem mo-
 do loquuntur. Homerus in Hectore
 suo docet, quicquid Aristoteles de for-
 titudine inculcavit. Omnia naturæ ab-
 dita, omnia civilis prudentiæ instituta,
 omnia morum præcepta, quæ in Ari-
 stotele legitis, Homerus Oratoriis &
 Poëti-

Poëticis suis inventionibus involvit, in
quas nos non penetrare possumus, quia
animus noster ineptiarum studio oc-
cæcatus est. Ille demum magnæ & pri-
scæ sapientiæ consultus est, qui post-
quam intelligit, quod legit, aliud colli-
git quod non legit. Epictetus Græcè
disputavit, Seneca Latinè, & tamen
uterque eandem exhibet sapientiam.
Ita ferè inter cordatum Philosophum
& Oratorem non aliud discrimen est,
quàm inter Socratem & Xantippes ma-
ritum. Imò tantò Philosophis Orato-
res sunt præstantiores, quantò melior
cithara benè composita, quàm illa, cu-
jus chordæ aut non respondent aut pe-
rière. Sed transeant hæc cum cæteris
vanitatibus. Dicerem nonnulla alia,
quibus ad risum incitarem ipsos asinos.
Ast nolo quorundam virùm, quos ad-
esse video, patientiâ abuti. Si quis in-
terim interrogaverit, cur in tota Ora-
tione hac nulla pars alteri cohæreat, re-
spon-

spondebo, me esse Oratorem ineptum. Si quis porrò interrogaverit, cur eam è charta legerim, respondebo me Oratorem esse ineptum. Ego huic (*hic ele- vatâ manu chartam ostendit*) fido chartæ, spem meam non pono in arte. Hæc si charta cadit, (*chartam abiecit*) mecum omnis sapientia cadit. (*Post simu- latam perturbationem perrexit*) Videtis, viri optimi, periisse objectiones meas. Voluissem plures proferre instantias, sed hîc jacent in trecco. Proinde cogor hîc subsistere. Ago vobis gratias, pro solidis argumentorum meorum solutionibus. Offero vobis officia mea quovis tempore & loco promptissima, paratissima.

A D L E C T O R E M.

LECTOR benevole, lector amice. Nullum est hominum genus invidiæ magis obnoxium quàm illud, quod literas

O R A T I O. 47

litteras aut discit aut docet. Nuper quidam spe promovendi boni publici incensus, cantiones quasdam Germanicas, ut: Gut Henche wol über die Heyden auß rieth / 16. Der Hirsch wol auß dem Pusche sprang / 16. in unum volumen collegit & se adversus invidiam tutum esse posse desperans, Carmen hoc Opitianum opposuit.

M O M O.

Diß Buch laß mir zu frieden sein!
Oder mach etwas bessers drein!
Aber du wirsts nicht können. *Nam*
Ne sutor ultra crepidam.

Quid vetat hoc carmen facere meum
atque eodem terrorem majoremque
pallorem incutere iniquissimæ invidiæ?
Sed extra jocum. Humanissime Te
oratum volo, ut Oratiunculam hanc
perlegens, affectus frænis cohibeas.
Non est sanctio S. R. Imperii, ita ut ju-
beat aut definiat sine provocatione. Si
omnia in eâ probas, stultus es; Si nihil,
asinus.

asinus. Conscripsi eam eo fine, ut aut
 refutarer aut juventutem invitarem ad
 studium eloquentiæ, quod hodie pas-
 sim laudatur & alget. Juventus nunc
 aut nihil agit, aut illotis manibus prope-
 rat vel ad altiora Philosophiæ myste-
 ria, vel ad summas facultates. Si hoc
 non est cum Icaro sine pennis volare,
 nescio quid sibi velit illud Poëtæ. Nôsti
 Lector, quàm difficile sit alios repre-
 hendere. Qui enim malus est, bonus
 videri vult. Quemadmodum igitur
 Medicus furentem & insanum ægrum,
 quem sanare non potest, aut ridet aut
 contemnit, ita in hoc desperato juven-
 tutis nostræ morbo à risu & falsa di-
 ctione aut remedium aut solatium qua-
 rere volui. Verbis meis explicationem
 addet candor tuus. Si mecum in studiis
 his proficere volueris, scies hæc anti-
 cæniæ more majorum Tibi me præpa-
 rasse, veluti illicia & nauseantis stoma-
 chi irritamenta & ad cibum solidiorem
 fumea.

sumendum præparamenta. Nullum
hic infesto individuum, sed animo So-
cratico libere eloquor, quod libere sen-
tio. Elapsi sunt anni non ita multi,
postquam literis operam dedi in Bo-
rufforum Academia Regiomontanâ.
Sunt autem cives Regiomontani di-
stincti in tria diversa oppida. Palæo-
politani & Kniphovienses, Mercatores
sunt & lautæ fortunæ. Löbnicenses
autem coquendâ cerevisiâ lucrum
suum quærunt & ab aliis per jocum vo-
cari solent rustici. Forte civis Löbni-
censis, vir bonæ mentis & famæ exor-
sus erat ædificare domum, quam absol-
vere mors vetabat. Filium autem Sem-
pronium relinquebat bonarum artium
studiosum, qui Musis valedicere & pa-
ternam negotiationem continuare à
matre cogebatur. Is domum à patre in-
choatam absolvebat, & in apice tecti
poni curabat Neptunum cum tridente.

K

Civis

Neptunus Civis alius Löbnicensis, hanc
Der oculis suis inassuetam figuram
Bauer contemplans quæ malum, age-
mit bat, hæc audacia est? Sempro-
Der nius hic quia Studiosus est, for-
Mist tasse nos contemnit, & ut nobis
Gabel illudat, rusticum cum furcâ ædi-
 bus suis imposuit. Jamque vici-
 nos suos opinione hac impleve-
 rat, cum attollente se famâ, & ut
 fieri amat, subinde majora ja-
 ctante, non amplius dubitarent,
 sed ubique tanquam rem certam
 recenserent Löbnicenses omnes,
 Sempronium esse contempto-
 rem urbis suæ & eo animo ere-
 xisse rusticum cum furcâ. Quo
 iudicio plerique id crederent,
 nec sciebant nec curabant. Con-
 currebant omnes, forumque tu-
 multuariâ concione implebant.
 Cumque unus inclamaret, nihil
 esse cunctandum, prosiliebant
 uvi-

universi & rapta, quæ singulorum conditio casusve obtulerat arma, superbè ferentes, ad Sempronii domum veniebant. Mater Sempronii tumultuantes jubentesque intromitti per fenestram interrogabat, quid velint? Illi fastidioso nutu se cum imperio venire respondentes, fores in terram assulatim arietantes irrumpebant. Sempronius tot armatos cives aspiciens, juvenili fervore elatus, vultu & ferro se ad pugnam parans, decernebat inter eorum cædes mori. Tum Lœbnicensium unus, nunc agebat, secundo scelestus es Semproni, qui non solum civitatis iracundiam meritis, ob rusticum in contemptum concivium tuorum ædibus tuis impositum, sed & ferrum in nos stringis. Protinus pone tela, vinculisque te dede. Sempronius, per sacra & prophana protestabatur, se nec civitatem contemnere nec rusticum ædibus suis impositum, sed Neptunum cum tridente, Lœbni-

censes ad verba hæc majori iracundia incensi, tumidâ confusâque voce clamabant. Es mag Klinklunus, der Teuffel oder sein Mutter seyn. Deu Bawern vom Haub. Quid faceret bonus Sempronius? Ut multitudinem illam non modo non contemptam sed & vicisse persuaderet, Neptunum non modo debebat, sed & concordiam efficacissimâ humanitate reducturus totos utres jubebat in medium proferri, prodigi que optimam cerevisiam. Sic tandem abibant ebrii Löbnicenses, suo & aliorum iudicio non inulti. Quoties historia hæc in mentem mihi venit, fortunæ admoneor, quâ quidam alii viri infestantur. Nam & illis multi irascuntur, priusquam se offensos sciunt. Sed speranda sunt tempora & fata meliora. Non statim in ipso nascentis diei exordio æstus est. Infans non loquitur in cunis. Itur per gradus angustos ad augusta, Caterum, ea Scripto-
rum

O R A T I O.

B

rum familiaris ars est, ut omnia peccata
aut commissionis aut omissionis, quæ-
cunque venerandum patrem nostrum
Præfianum offendere potuissent, im-
ponant imperitis Typographis. Ast si
quæ vitia orthographica, Beanulis usi-
tata, in hoc scripto invenies (invenies
autem non nulla) ea non Typogra-
phis sed mihi imputari volo. IDEO ENIM
ORATOR INEPTUS SUM. Nemo me
ad ergastula Ludi Magistrorum dam-
net, aut ex lege de famosis libellis me-
cum agat. Ut Medici non, nisi extre-
mis morbis, aut urunt aut secant; ita fa-
tyra incipit, ubi aliæ artes desinere. Quam
ægrè ad publicandas ineptias has addu-
ctus sim, argue ex subjecto program-
mate, quo ad secundam recitatio-
nem, Academicam juven-
tutem invitavi.

K 3

SCHUP-

S C H U P P I U S,
 PROFESSOR,
 Eloq. Studios. S. P. P.

Nuper animum meum seriis studiis
 maceratum refecturus, Oratio-
 nem recitavi de ORATORE INEPTO,
 qua à paucis sed eruditis auribus avidè
 excepta est. Multi se abfuisse dolent,
 qui nunc assiduis precibus me exora-
 runt, ut eam aut publicis typis communi-
 carem, aut iteratâ vice recitarem. Ni-
 mirum Viri Athenienses malunt audire
 de asini umbra, quàm de rebus seriis.
 Antonius Guevara, Caroli V. Con-
 cionator aulicus, Historiographus &
 Consiliarius, Vir magni ingenii, non fa-
 cile adduci potuit ad Orationes suas pu-
 blicandas. Forsan, quia aliquam nescio
 quam arcanam vim habet, viva vox,
 præliterâ mortua. Non solum hæc, sed
 & aliæ graviores cause sunt, cur ineptias
 meas

meas Catonum nostrorum censura sub-
mittere non audeam, sed eas iterum reci-
tare malim, ne amicorum precibus nihil
dedisse videar. Olim cum Apollo, Musa,
omnisq; Charites, Marpurgo terga dan-
tes, Gieffam fugerent, in tumultu illo, ne-
scio quo natura joco natus est celeberr-
mus noster NAPPIUS. Partui illi astite-
runt sorores illae elegantissima, in circu-
lum ociosè composita, & post varios risus
decreverunt, hominem hunc Patrem esse
debere omnium ineptorum Oratorum.
Hinc declaranda gratitudinis causâ, re-
lictis asinis, nunc Musis inservit, &
quando Be Be Bellarminum vendit, non
solum eandem vocem, sed & quando in
Polyhymnia & Melpomenes contuber-
nio versatur, eandem cantilenam bis vel
ter repetit. Quid miramini cives Aca-
demici, si hunc Patronum meum etiam
hac in parte imitor, postquam ineptorum
Oratorum familia me semel addixi? ve-
nite hora I, in Auditorium ad Lanam,
& per

Et per semihorulam vacivas mihi pre-
 bete aures. Aut Schuppius non ero, aut
 vos tantilli temporis non poenitebit. Ple-
 runque posteriores cogitationes meliores
 sunt prioribus. Valet et omnia bene
 interpretamini. Dabam Marpurgi,
 24. Jun. M. DC. XXXIX.

I N D E X A U T H O R U M,
 quibus in adornando opere
 hoc usi sumus.

A Amadis, B Bonus dies,
 C Calepinus. Reliquos Authores vi-
 debis in officinis celeberrimorum Biblio-
 pularum Nappii Marpurgensis, et
 Crassi Giessensis.

F I N I S.

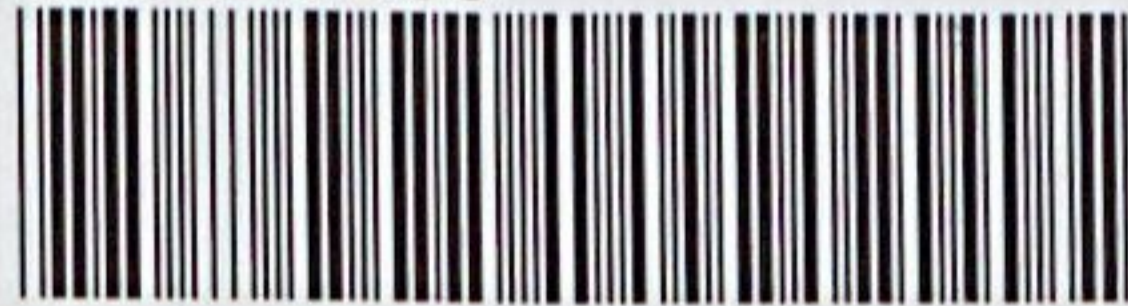
os(**)oo

67 11
19

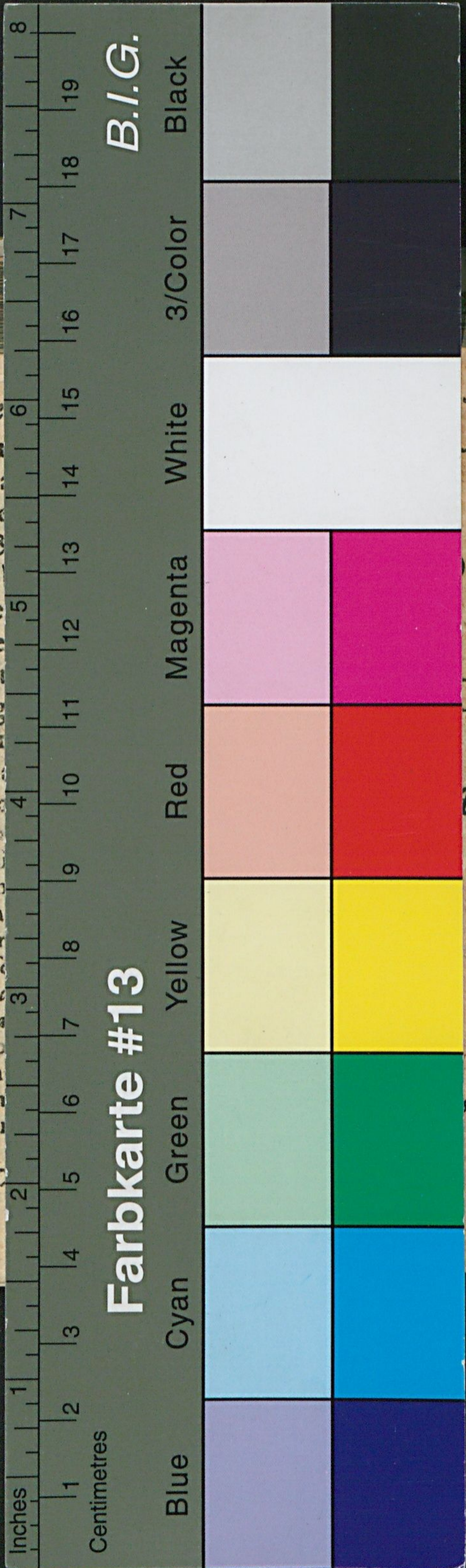
ULB Halle

3

003 620 255

PROTEUS

Sive

DE

IGNOSCENDA
INGENIORUM
VARIETATE

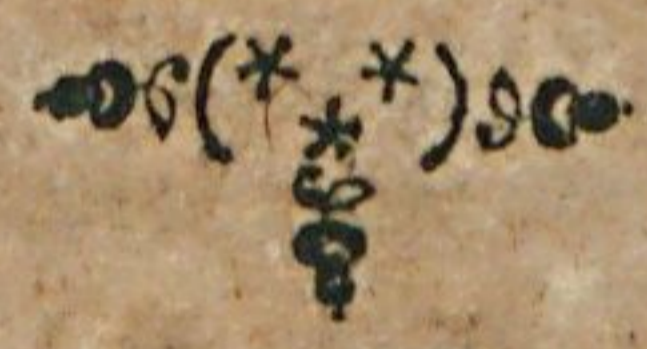
DISSERTATIO

EX

VELLINO

MARPURGENSI

DITIONIS ULTIMÆ.

Marpurgi Hassorum

SALOMONIS SCHADEWITZII,

Academie Typogr.

ANNO M. DC. IC^o LVI.

